

The Project Gutenberg eBook of Tytöt talosilla: Kertomus, by Maiju Lassila

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Tytöt talosilla: Kertomus

Author: Maiju Lassila

Release date: March 11, 2016 [EBook #51417]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TYTÖT TALOSILLA: KERTOMUS ***

E-text prepared by Jari Koivisto and Tapio Riikonen

TYTÖT TALOSILLA

Kertomus

Kirj.

MAIJU LASSILA

Helsingissä, Suomalainen Kustannus-O.-Y. Kansa, 1912.

I.

Kevään voimakkain aika oli jo mennyt ohi. Oli tullut se raja-aika, jolloin lapset alkavat väsyä keväisiin leikkeihinsä. Pojatkin olivat jo käyneet läpi ja kokonaan suorittaneet tavanmukaisen, joka vuosi samassa järjestyksessä uudistuvan leikkiohjelmansa, aina noppasilla olostä ja "kruunu vaiko klaava" -pelistä pallon- ja pilpanlyöntiin asti ja alkoivat jo vetelehtää laiskistuvan näköisinä seinävierillä.

Ja sama oli tyttöjenkin laita. Hekin olivat kevään kuluessa, kun heräävä luonto oli heidät eloisiksi virkistänyt, olleet kuurusilla, sokkosilla, ajaneet yhdellä jalalla hyppien lastua kuviosta kuvioon ja leikkineet kaikki muutkin leikkinsä jokavuotisessa järjestyksessä.

Mutta nyt oli heiltäkin ikäänkuin ohjelma lopussa. Yhä kesäisemmäksi muuttuva ilma jo ikäänkuin painosti. Mitä leikkiä yrittikin, niin tuntui se jo vanhalta.

Ja sitä mukaa oli muuttunut heidän mielialiansakin. Vielä äskettäin oli nuori mieli ollut eloisia kuin

kiurun laulu, joka ei mitään kysy, ei mistään huolehdi, ei tunne rajoja, vaan soi ja syöksähtelee kuin jostain ylitsepursuava viaton ilo. Mutta nyt alkoi olla toisin. Kesäkö lie jo painostanut, vai mikä, sitä hän eivät tyttösemme tajunneet, eivät liioin tutkineetkaan koko mielen muutostansa. Vielä äskettäin eivät he joutaneet mistään suuttumaan, eivät huomaamaan mitään satunnaista pikku loukkausta, niin täysin olivat he olleet leikkiensä, kevään ja ilojensa vallassa. Mutta nyt he jo ikäänkuin hieman huolehtivat oikeuksistansa, loukkautuivat, joskus riitautuivatkin, jos joku heidän oikeuksiansa loukkasi, esimerkiksi astumalla vahingossa varpaalle.

Niin: lasten mielialoissa alkoi tuntua kypsyvän kesän luomaa raukeutta. Niin olivat menossa mielistä keväiset ilot, kuten mahlat kuivuvat koivusta, kun kesä kypsyy ja lehdet viherjövät voimakkaimmillansa, ikäänkuin riemuiten täyteen kasvuun päästyensä.

* * * * *

Eräänä semmoisena päivänpaisteisena päivänä, kevään ja kesän rajassa, kun koivujen mahlat olivat jo kuivuneet, lasten kevät-ilot ehtyneet ja lehti viherjoi pehmeimmillänsä, oli Lilli, Siviä ja Ruusu paistattaneet päivää tuvan seinävierellä, noppailleet kivillä laiskasti, kuin muun tehtävän puutteessa, ja kukin itseksensä, polvet pystyssä istuksien. Päivä paahtoi paljaita pohkeita niin miellyttävästi, että aivan mielellänsä antoi mekon helmojen kohota miten ylös hyvänsä, että päivänpaiste saisi vapaasti hyväillä jalkojen hipiää niin ylös, niin kauas kuin sen vain halutti hyväillä. Kaikki olivat he jokseenkin samanikäisiä, noin seitsemän-, kahdeksanvuotisia, tai mitenkä nyt kertomuksemme kanssa paraiten sopisi. Kaikki olivat he kilttejä tyttösiä, hyviä toveruksia ja läheisiä naapuruksia.

Mutta siinä istuksiessa osui nyt Lilli sommittelemaan pikkukivistä jotain asumusta, leikkitalon tapaista, ja oitis helähti hänen mieleensä siitä aiheesta eräs asia: Hän huudahti aivan kuin olisi jotain hyvin tärkeää muistanut:

"Tytöt hoi!... Ai-jai!"

Toiset katsahivat häneen. Hämmästyneenä löi Lilli käsiään yhteen ja ikäänkuin päivitteli:

"Kun me näet emme ole muistaneet olla talosilla!"

"Hyvä isä sentään!" ihmetteli Kososen Maijan tytär Siviä ja Ruusukin löi nyt jo käsiään yhteen ja ikäänkuin tavaili:

"Johan minä olen sanonut, että..."

Siinä katkesi ajatuksen juoksu. Hän viskasi pikkuisen, saron tapaisen lettipahasen niskaansa, aivankuin närkästyneenä, löysi nyt sanat ja jatkoi soimaillen:

"Helmillekin ja Kaisulle minä olen sanonut... Ja Pojulle sanoin... Ja sinullekin, Siviä, jo sanoin, jotta..."

Ei hän itsekään tiennyt, mitä hän oli muka sanonut, eikä siis löytänyt taaskaan sanoja, vaan pysähtyi ja, ikäänkuin olisi jo itsekkin epäillyt että Siviä ei myönnä hänen mitään sanoneen, kysyi nopeasti:

"Sanoinhan, Lilli, Siviälle?... — Vai enkö sanonut?"

Lilli ei tiennyt mitä vastata, ettei näyttäisi todistavansa Siviää vastaan. Siviä, joka ei aavistanutkaan mistä Kaisu häntä syyttää, puolustautui umpimähkään väittäen:

"Etpäs sanonut!"

Silloin alkoi asia selvitä: Ruusu näet ehti nyt keksiä sen, mitä hän muka oli sanonut ja väitti aivan nenästyneenä:

"Vai en sanonut!... Vaikka sielläkin kun oltiin, niin minä sinulle sanoin, jotta Kaisu ja Hakkaraisen Impi... ja Maikki ja ihan kaikki ovat jo olleet talosilla!"

Hän ikäänkuin pyörähti, nyökäytti päätänsä kuin nuhtelevasti, tai kuin suuttuneena, ja nenitteli:

"Mutta sinä vaan silloinkin nauroit ja... sinä vain nauroit... ja olit olevinasi ja... Etkö muista kun minä vielä supattamalla sanoinkin sen sinulle?" käänsi hän äkkiä puheensa ja teki jo, moista muistamattomuutta paheksuen, ynseän liikkeen. Siviä katsoa tihراسi häneen kuin hymyillen ja ihmetteli, sanoja pitkään venyttäen:

"Voi hyvä isä... Vaikka et supattanut mitään!"

Mutta se epäluulo jo tavallaan loukkasi Ruusua. Käsiänsä puheen tahdissa yhteen lyöden luetteli hän nenästyneenä:

"Vai en!... Etkö muista, kun minä supatin... ja kun sinä vielä nauroit... ja kun Maijulla oli vielä noppakivet... ja Ilmillä oli uusi mekko... ja sinulla punainen nauha... ja..."

"No voi... voi", venytteli Siviä vain hymyillen, kieltävästi. Asia olisikin siten ehkä sukeutunut kiistelyksi, ja pääasia, talosilla olo, unehtunut tyyten. Mutta Lilli teki käänteeseen huudahtaen yhtäkkiä:

"Tytöt!... Mennään talosille!"

"Mennään!" lehahtivat toisetkin jo juoksujalkaa, äkkiä kuin lentoon pyrähtävä lintuparvi he syöksähtivät talosilla-olopaikalle.

* * * * *

He olivat jo järjestäneet talousasiansa. Päivänpaisteiseen paikkaan, seinävierelle, olivat he laatineet talon. Tyyntyäkin olivat he kaikessa hiljaisuudessa kantaneet sinne sängyn virkaa tekemään aivan kokonaisen tyyntyläjän. Kaikki onnistui hyvin, sillä Lillin kotona ei ollut ketään. Väki oli ulkotöillä.

Mutta nyt oli vielä talousväki järjestämättä. Lilli, jolla jo ulkonaisista eleistäkin päättäen oli suuret emännän lahjat ja taipumukset, toimitti jo äidin tointa itsellensä, touhuten ja järjestellen:

"Nyt tytöt!... Nyt minä olen äiti... ja Siviä on Tuunaisen Maija... ja Ruusu on sitte Penttisen iso Liisa... ja sitte..."

Mutta äkkiä lopettikin hän ja ikäänkuin ryhtyi jo äidin toimiin: Kun Ruusu näet kykyllänsä istuen kaiveli tikulla hiekkaa, polvet pystyssä ja mekon helma kohtuuttoman ylhäällä, painoi hän sen helman alas ja nuhteli sanoja pitkään, paheksuvalla äänellä venyttäen:

"Hy-yi, Ruusu!... Kuinka sinä tuolla tavalla!"

Hän pyörähti kuin töissänsä touhuillen ja jatkoi äitinsä tapaan, kuin nuhdellen ja neuvoen sekaisin:

"Jos sattuisi vielä ihmisiä tulemaan ja... Ai-jai, Ruusu!" käänsi hän vieläkin omituisemmaksi nuhteluksi. Ruusu raapi ensin pohettansa, nousta kepsahti sitte ylös ja pisti kuin loukkautuneena, nenäänsä keikauttaen:

"Tulkoon!... Onpa minulla kotona uudet sukat... ja uusi mekko on... ja housutkin on!"

Siitä sukeutui uusi keskustelun aihe. Hetkiseksi siis keskeytyi talousasiain järjestely ja ajatukset johtuivat niihin vasta kun Siviä huudahti äkkiä:

"Mutta ai hyvä isä!... Tytöt!... Tulehan, Lilli, kun minä supatan!" lopetti hän äkkiä, vei Lillin syrjään ja supatti salaperäisenä, hämmästyneenä:

"Kun meillä ei näet ole isää!"

Nyt sen huomasi Lilli-äitikin. Hänkin siunaili nyt:

"Ai-jai!"

Hetkisen hän ikäänkuin mietti sitä asiaa. Mutta sitte huudahti hän äkkiä Ruusulle, kädet yhdessä, päälle kallellaan, kuin päivitellen:

"Ruusu hoi! Mistä ihmeeltä saataisi isä?"

Mutta Ruususta se oli pikku asia. Hän keikautti päätänsä ja äännähti ynseästi, Kuivalaisen Marin eleillä:

"Niin kuin niitä nyt ei olisi poikia!... Vaikka Lehvosen Oskarin hakee, niin on!"

Mutta silloin tarttui Siviä asiaan. Nuhtelevasti katsoi hän Ruusuun ja venytti, kuin olisi hänen häveliäisyydentunnettansa loukattu:

"Hy-yi, Ruusu!... Oskari, joka on jo niin iso poika kuin me tytötkin!"

"Niin!... Kuinka sinä, Ruusu, tuolla tavalla!" huomasi silloin jo Lillikin nuhdella ja äidin velvollisuksiensa täyttää. Oltiin isästä jo joutua pulaan. Siitä pelasti toki Siviä, huudahtaen yht'äkkiä, kuten pelastuksen löytänyt ja siitä riemastunut:

"Nyt tytöt, nyt minä tiedän!... Kuule, Lilli, kun minä supatan!"

Lilli kuunteli tärkeänä. Hän supatti puoli-ääneen:

"Otetaan teidän Poju!"

"Ai!... Poju todellakin!" riemastui Lilli ja iloitsi Ruusullekin:

"Nyt, Ruusu, otetaan Poju... Se on niin pieni... ja sitte ei uskalla olla paha ja... Otetaanhan, Ruusu?" kiirehti hän touhuten ja vastausta odottamatta syöksähti hän juoksuun huudahtaen mennessään:

"Tytöt hoi... Minä menen hakemaan Pojun isäksi!"

"Mennään mekin!" yhtyi Siviä, syöksähtäen hänkin Ruusun kanssa Lillin matkaan, sen pikkuveljeä isäksi hakemaan.

II.

Nyt he palasivat. Yhdellä tiellä olivat he tuoneet kolmivuotiaan Pojun isäksi ja Lillin nuorimman veljen, pikkuisen Pikun lapseksi. Poju oli tanakka pojan naskali, joka yleensä teki mitä milloinkin päähän pisti. Pikku oli noin alle puolentoista vuoden, ei osannut vielä puhua. Töin tuskin pysyi hän seisallansa sen verran että voi toisten taluttamana kävellä muutamia horjuvia askelia tai seisoksi paikoillansa tosin hyvin horjuen. Hän hymyili ja nauroi usein, tavallisesti aivan tyhjälle, oli hyvin hyväntapainen, ei itkenyt juonitellen ja söi mielellänsä puuroa milloin hyvänsä.

Iloisin mielin palasivat siis tyttöset tältä miesväen hakumatkalta. Kaksi talutti Pikkua ja kaikki kolme neuvoivat Pojua parhaansa mukaan.

Lilli varotteli:

"Ja sitte, Poju, sinä ole hyvin kiltti... Ja elä mörise... eläkä säre uunia ja... Ja ole niinkuin isä... Oletko, Poju?"

Poju huitasi silloin kepillä umpimähkään ja kehasi:

"Ja vaikka olisi miten iso mörkö, niin se ei... kun minä tuolla kepillä" — taas hän huitasi — "näin... niin se ei uskaltaisi möristä!... Saakeli!" yltyi hän lopuksi. Siviä oli aivan kauhistua ja varotti häntä:

"Po-ju!... Kunhan putoaa taivaasta iso kivi päähäsi, kun sinä kiroat!"

"Hyi, Poju!" yhtyi siihen Lillikin. Poju nauroi, näytti kieltänsä pistäen sen ulos kuin irvistääkseen, pisti kepin hevoseksi jalkojensa väliin, syöksyi juoksuun, juosta pyöritteli kuin mikä pallero ja intoili:

"Ja... Prpoh, hevonen... Kun minä ajan... Prpoh, ruuna!" ärjäsi hän vielä, löi keppihevostaan vitsalla ja painoi sen selässä suoraa päätä leikkitaloon. Tytöt kauhistuivat. Kiireesti, juoksujalkaa riensivät he perästä estääksensä Pojun tekemästä jotain pahaa.

"Poju!... Poju hoi!" huusi Lilli jo, juostessansa varottaen.

"Po-ju!" yhtyivät toisetkin jo hätäisinä. Talutettava Pikku kaatui siinä ryttäkässä mahallensa ja rupesi siinä huutamaan, suu pehmeään hiekkaan painuneena. Siviä koki häntä auttaa ylös. Toiset kiirehtivät Pojua hillitsemään. Poika aikoi syöstä Ruusun laittaman sängyn kimppuun, mutta Ruusu ehti saada hänet jalasta kiinni. Poju kaatui ja Ruusu vetää raahasi hänet jalasta pitäen pois sängyn luota ovensuuhun, veti niin että poika kynti syvän vaon pehmeään hiekkaan. Siihen hylkäsi hän miehen ja sadatteli suuttuneella äänellä:

"Kunhan minä isälle sanon, Poju, ja isä kun ottaa sinua tukasta, niin näet!"

"Kuule sinä, Poju!" torui Lillikin, naputti sormellaan penkin syrjään ja varotti:

"Jos minäkin sanon isälle... tahi vaikka äiti saa tietää, niin... Po-ju!"

Mutta Poju oli jo köynynnyt jaloillensa, sylkäsi hiekan pois suustansa, alkoi paikoillansa hyppiä, suu iloisessa naurussa ja kehui äskeisestä ajostansa umpimähkään:

"Ja kun minä sillä hevosella ajan, niin... vaikka seinän läpi ajan, niin... Voi... voit" innostui hän lopuksi ja läksi keppihevosen selässä ravaamaan ympäri leikkitaloa. Siviä talutti Pikkua, joka tulla horjui ja huusi suu miltei tuketen hiekkaa täynnä. Taluttaja koki häntä nyt neuvoa, varottaen:

"Pikku hoi!... Kuinka sinä nyt itket... Hyi, Pikku!... Se on synti, kun itkee!"

"Pää-ää!" olisi poika-parka, kokien syleksiä töpätellä enintä hiekkaa pois suustansa. Lilli pyyhki hänen nenäänsä mekon helmalla ja nuhteli hänkin, tosin hellästi, äidillisesti:

"Niin, Pikku!... Ei se haittaa ja... Sitte vielä tuolla tavalla liata nenänsä... Ja hiekkakin on suu ihan täynnä... Pik-ku!" nuhteli hän sen huomattuansa jo aivan tärkeänä, itkevää pikkumiestä sormellansa varottaen. Poju oli sillävälän löytänyt munimispuuhiissa istuksivan kanan. Riemuisin mielin lähti hän sitä ajamaan, keppi ojona kädessä. Kana kaakatti ja juosta pyöritteli pakoon. Kukon huuto sekaantui sen kaakatukseen. Tytöt kauhistuivat... Joukolla riensivät he Pojua taltuttamaan. Siinä oli hälinää, touhua, melua ja huutoa. Vihdoin lennähti kana aidan yli. Poju asettui, pieksi kepillä aitaa ja Siviä siunaili hurskaana:

"Hyvä isä, minkälaisia ne pojat ovat... Po-ju! Kunhan Jumala tappaa sinut... kun sinä ajat kanaa!" lopetti hän neuvovasti, varottavasti, ja Poju huitoi kepillänsä, kehuen:

"Ja vaikka olisi miten iso kana, niin... vaikka olisi kukko ja kana, niin en pelkäisi!" sotkeutui hän sanoissansa, nousi keppihevosen selkään ja syöksyi juoksuun.

* * * * *

Joten kuten saatiin toki asiat järjestetyksi, varsinkin kun Poju telmi nyt hevosen kanssa loitommalla, eikä siis ollut häiritsemässä. Pikkukin jo asettui ja istahti tyynyille päivänpaisteeseen, jossa alkoi leikkiä noppakivillä.

Ja nyt, nyt kun oli alkanut ikään kuin kotirauha, ryhtyivät tytöt talouspuuhiin. Vettä ja savea oli lähellä. Heillä oli kattila ja ruoka-astiat. Ei siis muuta kuin alkaa keittää Pikulle ja koko perheelle savihuttua.

Ja siinä keitto- ja muussa puuhassa touhutessa alkoivat näkyä Lillin emäntälahjat. Hän koetti kävellä kuin lihavahko Jääskeläisen emäntä, touhusi ja neuvoi. Navetassa heillä oli iso joukko lastulehmiä. Äkkiä päivitteli Lilli:

"Hyvä isä!... Kun on lehmätkin uneutettu juottamatta koko päiväksi!"

Siviäkin tekeytyi hämmästyneeksi ja siunaili. Lilli hääräili keittopuuhiissa ja komenteli Ruusua:

"Ruusu... Mene, Ruusu, ja anna lehmille vettä ja heiniä, mutta..."

Hän tekeytyi hyvin tärkeäksi ja varotti sormi pystyssä, kuten oli kuullut Jääskeläisen emännän tekevän: "Mutta katso sinä vain, Ruusu, että et mene poikien kanssa juoksemaan ja nauramaan, tahi..."

Mutta siinä sotkeutui hän. Jääskeläisen emäntä sekottui lapseen, hänen omaan itseensä, ja hän pyysi: "Ethän mene, Ruusu, leikkimään kenenkään pojan kanssa... et Pojun, etkä Pikun... etkä kenenkään?... Ethän, Ruusu?"

Mutta silloin närkästyi Ruusu, kuten oli nähnyt Jääskeläisen tytön Kaisan närkästyvän, touhusi astua kikeltäen kuin nenäytyneenä ja suututteli:

"Tässäkö minun vain pitäisi... ja... pitäisikös minun vain" — sotkeutui ajatus — "eikö tässä enää saisi kylässäkään käydä... eikä uusia kenkiäkään olisi... eikä mitään!"

"Ai-jai!... Ruu-su!" nuhteli siihen Siviä, tekeytyi äitinsä tavoin hurskaaksi ja lisäsi:

"Kunhan nytkin Jumala näkee... kun sinä tuolla tavalla... Ruu-su!"

"Enpäs ole Ruusu!" nenitteli Ruusu vastaan ja keikautti ynseästi päätänsä.

"Hyi!... Hyi, Ruusu!" nuhteli Siviä siitäkin. Ruusu vain tenäsi:

"Eipäs Ruusu!"

"No!... Ei saa, Ruusu!" tarttui nyt jo Lilli äidin arvokkuudella koputti sormellansa pöydän reunaan ja torui:

"Sinä Ruusu!... Ruu-su!"

"Enkä mene lehmiä juottamaan!" suuttui Ruusu ja nyt oli jo leikkisuuttumus alkanut muuttua herkässä mielessä todelliseksi vastaan hangoittelemiseksi. Hurskas Siviä katsoa tiherti häneen kuin ihmeissänsä ja siunaili:

"Hyvä isä sitä Ruusua!"

"Niin!" touhusi Lilli ja uhkasi: "Kunhan Poju saa kuulla... Tahi kunhan minä, tahi Siviä sanomme Pojulle, niin... Ruusu hoi!" koputti hän taaskin sormellansa.

"Eipäs Ruusu... Hartikaisen iso piika Annipas olen!" nenitteli vain Ruusu edelleenkin, ynseästi, nenäkkäästi, pistävästi. Entistä hurskaammin koki lasta ohjailta Siviä, pelotellen:

"Ja kunhan yöllä tulee metsästä mörkö, joka sitte syö... kun sinä olet tuommoinen!..."

"Eipäs tule... ja tulkoon!..." oli Ruusu itsepäinen ja uhkasi:

"Tahi jos tulee, niin kun minä menen vaikka äidin luo, niin eipäs uskalla tulla!"

Toiset olivat jo neuvottomia. Heidänkin herkissä lapsenmielissängöissä muuttui leikki aina pian puolitodeksi. Vihdoin pyysi Lilli:

"Siviä!... Kuulehan kun minä supatan!"

Tämä kuunteli. Lilli supatti hyvin salaperäisenä, kuin paljastaaksensa jotain Ruusun vikaa. Hän supatti niin kovasti, että Ruusukin kuulis:

"Ruusu on... Ai-jai jos sinä tietäisit... kun Ruusun nukella on punaiset housut!" sotkeutui hän välillä ja tarttui nukkeasiaan.

"Hy-yyyi!" veti siihen Siviä, kuin sivullisesti pahastunut, ja ikäänkuin Ruusua nuhdellaksensa. Ruusua se jo loukkasi. Leikistä alkoi jo kehittyä pikku epäsopu. Ruusu tunsikin olevansa ikäänkuin yksin ja toiset liitossa häntä vastaan. Hän alkoi, miltei ajatuksissaan, yhdellä jalalla hypähdellen ajaa varpaallaan pikku kiviä Lillin piirtämää penkin paikkaa kohti, tuhotaksensa siten tuon hiekkapiirroksen. Siviä huomasi sen ja riensi varottamaan, huudahtaen:

"Ruusu!... Et saa Lillin penkkiä!"

"Eipäs ole Lillin!" äännähti Ruusu ja ajoi vain kiveä. Nyt Lilli löi jo polveensa ja koveni:

"Ruusu hoi!... Tahi kun minä sanon Pojulle!"

"Ajanpas kiviä!" pisti vain Ruusu ja sysäsikin jo kiven kuvioon, aikoen itsekin hypähtää siihen. Silloin Lilli huusi:

"Poju hoi!... Ruusu ei tottele, vaikka Siviä ja minä miten sanomme... Ruusu!" huusi hän Ruusulle asettuen päättävästi jo estämään sen uhmaa. Poju oli kuullut huudon, ajaa karautti hevosellansa paikalle, niin että hevosen pää tökkäsi takaapäin Ruusua selkään. Samalla hän vielä kehäsi:

"Kun minä... Voi sun ryökäle!" yritti hän jatkaa ja ajaa karauttaa sitä kyytiä läpi seinän pois.

* * * * *

Mutta tämä tapaus teki asioiden kulussa käänteitä. Ruusu suutahti tökkäyksestä, sieppasi kouran täyden hiekkaa ja viskasi Pojun päälle, huudahtaen:

"Mitä sinä tökkäät!... Kunhan minä sanon!"

Mutta ei Poju ollut kuulevinansakaan. Hevosella ajamiseen innostuneena aikoi hän nyt ajaa rynnistää suoraan sängyssä istuvan Pikun päälle. Siviä riensi Lillin kanssa väliin. Viime hetkessä saivat he rynnistelevän miehen kiinni, kaatoivat hänet ja retuuttivat hietikkaa pitkin vetäen kauas koko huoneesta. Poju vain potkia sätkytteli lyhkäisiä koipiansa, oli vetämisestä hyvillensä ja huuteli iloisena:

"Ja sitte kun minua vedetään!... Ja sitte kun minä potkin... Ja kun minä..."

"Mitä sinä potkit, Poju!" torui Lilli, johon potkaisu sattui. He heittivät miehen irti ja viskasivat häntä hiekalla ja juoksivat itse tupaansa pakoon. Poju sai taas hevosen allensa, antoi sille vitsaa, ajoi paksua petäjää kohti ja kehui:

"Ja nyt kun minä ajan... Ja vaikka tuo puu olisi hevonen, niin minä kun ajaisin!... Prpoh!" julmistui hän ja syöksyi ravaamaan niin että silmät olivat päässä killellensä.

III.

Verrattain pian selviytyivät taloilijat kaikista näistä äskeisistä vaikeuksista ja selkkauksista. Sopus rakentui. Työt oli tehty, lehmät olivat ruokitut, lattiat laastut ja savivelli keitetty ja syötykin.

Mutta ruuan päälle joivat he nyt kahvia. Kahvikuppeina oli pikku lastuja ja tosissansa, vanhojen ihmisten eleillä hörppivät he niistä olematonta kahvikultaa. Valkeat pikku-kivet olivat oivallista sokeria.

Ja siinä kahvia juodessa alkoi heiltä sujua vaimoväen tavallinen kahvipuhelu aivan ihan itsestensä. Alun pani Lilli, huomauttaen ynseästi:

"Ja Poju saakin olla nyt kahvitta, kun kerran on semmoinen... eikä ole koko leikissäkään osalla!"

Hän touhusi, kaatoi isosta lastusta kahvia kuppeihin ja valitti äitinsä tapaan:

"Liekö häneen tullut kylliksi sikuriakaan... kun se sikurikin on niin kallista, jotta... Vai eikö ole sikuri kallista, Siviä?" kääntyä luiskahtikin siinä puhe äkkiä lapsellisemmaksi.

"Niin... hyvä isä tokiinsa miten kallista... Ei sitä köyhä ihminen enää jaksaa ostaakaan!" huokaili Siviä kahvia hörppien. Sitte luiskahti hänkin taas miltei ikäiseksensä ja kysyi:

"Ruusu... Eihän Pakarisenkaan pikku Anni jaksaisi ostaa sikuria? Vai jaksaisiko?"

Ruusu viskasi taas lettisaparonsa olan taakse ja alkoi ynseästi päivitellä:

"Niin... ja sitte kun se Anni on vielä olevinaan, kun hänellä nyt on ristiraitainen mekko... Ja sitte kun se on niin naurussasuin... ja kun se on oikein sitte olevinaan", kepelsi hän nopeasti. Lilli tarttui nyt panetteluun. Vanhempaa vaimoihmistä mukailen ynseili hänkin:

"Ikään kuin nyt ei muilla olisi ristiraitainen mekko... Jääskeläisenkin Kaisulla on... ja Hilmalla... ja Iidalla... ja minullakin on punainen mekko!... Vai eikö ole, Ruusu?"

"Ja Siviälläkin on", myönsi Ruusu, jatkaen kehumalla: "Ja vaikka minullakin on punaiset housut... ja sitte vielä on tokka... ja vaikka on... Simosen Helmilläkin vaikka on kirjava mekko, niin ei se nyt tuolla tavalla siitä ylpeile kuin Anni."

He olivat vilkastuneet, innostuneetkin soimatessaan. Lilli pesi lastukuppeja ja touhusi ja päivitteli. Siviä alkoi nyt soimata, siunaillen äitinsä tavoin:

"Ja sitte se Anni kun vielä!... Herra siunatkoon, kun se koreilee... ja kun se... ja sitte kun se ei ajattele, jotta se on synti..."

Ruusu noppaili pikku kivillä. Siinä noppaillessansa pisti hän nyt:

"Eipäs meidän mekot ole synti... ei minun, eikä Lillin... eikä sinunkaan, Siviä... Eihän ole?... Lilli!"

Ja Lilli yhtyi häneen. He puhuivat hetkisen mekoistansa. Omista pukimistansa johtuivat he Kuivalaisen pikku-Liisun mekkoon ja sitä tietä itse Liisuun. Liisu olikin hyvästi kasvatettu, hurskasten vanhempien kuusivuotias tyttö, joka oli opetettu säännöllisesti lukemaan aamu- ja iltarukouksensa. Siviä, joka oli äitiänsä tarkkaillen osaksi oppinut Liisun tapoja, ihasteli häntä, kehuen:

"Ja Liisupa osaa semmoisen, joka on... se on siinä Kuivalaisen ukon isossa kirjassa... ja sitte Liisu rukoilee sen aina... noustessaan... ja maata mennessään... ja syödessään... Ja ihan aina Liisu sen osaa."

Hetkisen he nyt ihailivatkin Liisua, kehuivat häntä. Mutta pian muuttui mieli. Lilli näet muisti että Liisu ei ollut kerran antanut hänelle namusia, vaikka sillä oli ollut niitä pussillinen. Sen muistettuansa hän oitis epäröi, lausuen ynseästi, kuin Liisua halveksuen:

"Mutta eipä Liisulla ole vielä lettiäkään päässä... eikä lettinauhaa... Eikä ole nuken hametta... eikä mitään... Eihän, tytöt!"

Ja oitis laskikin se Liisun arvoa heidän silmissänsä. Nyt he jo etsivät ja löysivät hänestä vikoja. Jo soimaili Siviäkin:

"Ja sitte kun sen nukkekin!... Ai hyvä isä!" siunaili hän hurskaasti, tehden mielialaa kuvaavia liikkeitä käsillänsä ja jatkoi:

"Hyvä isä, jos sinä, Lilli, tietäisit!... Ja kun sen nukella ei ole kahvikuppiakaan, eikä... ja kun Liisu ei osaa nopatakaan..."

"Eikä piilosilla olla osaa... eikä osaa leskeä juosta... eikä... Mutta mepä osaamme... Siviä... osaamme?"

"O-osaamme toki!" hymyili Siviä pitkään ja voitokkaana ja kehui:

"Ja savileipiä osaamme leipoa... ja Ollin-mallia osaamme lukea ja... ja vaikka mitä osaamme", loppui häneltä ajatus. Ruusu tarttui nyt asiaan. Liisun hurskautta soimaten nenitteli hän:

"Ja sitte kun se vielä on olevinansa, kun hän osaa sen rukouksen... ja kun se sitte on niin imelä... ja kun se sitte näin panee kätensä ristiin ja katsoo näin!"

Hän näytti: Hän pani kätensä ristiin, muutti kasvojensa ilmeet hyvin hurskaiksi, katsoi Liisun tavoin korkeuteen ja lopetti ynseästi, nenäkkäästi:

"Ikään kuin ne nyt eivät muut osaisi samalla tavalla olla!... Lillikin osaisi... ja Poju... ja Pikkukin osaisi... Osaisihan, Siviä?"

* * * * *

Ruusun viimeinen kysymys johti kumminkin mielet ja ajatukset kokonaan uusiin asioihin. Kuultuansa Ruusun mainitsevan Pikun nimen, Lilli ikään kuin kauhistui. Nyt vasta muisti hän, että lapsi oli heiltä kokonansa unohtunut. Hän huudahti:

"Ai-jai, tytöt, mitä!"

Tytöt odottivat asiaa. Touhuten siunaili Lilli:

"Kun näet on uneutettu lapsi koko ajaksi yksinään!"

"Ai-jai!" oli Siviäkin kauhistuvinaan ja he riensivät laiminlyöntiänsä korjaamaan.

Mutta rauhallisena oli pikku mies koko ajan puuhailut tyynyllä, olla muhjetellut vain mistään välittämättä, tyytyväisenä hymyillen. Ajatuksiinsa vaipuneena hapuili se siellä nyt pikku kätösillänsä rikkoja, hiekkajyväsiä, tai muuta semmoista tyynyltä. Lilli koetti parantaa laiminlyöntinsä sitä suuremmalla hyvyydellä ja huolellisuudella ja kehoitteli nyt:

"Nyt pitää olla Pikulle oikein hyvä, tytöt... Pitää antaa Pikulle savivelliä... ja sitte kahvia... ja kivisokeria... ja ihan kaikkia... Pitäähän antaa?"

"Ai-jai!" ihmetteli hymyilevä Siviä sitä herkun paljoutta. Oitis olikin savivellivati valmiina. Se asetettiin pikku eläjän eteen ja kehoitettiin syömään. Palvelushaluisina, ystävällisinä polvistuivat tyttöset hänen ympärillensä, huvittelivat ja mairittelivat.

Ja aivan ilman mitään enempiä kehotuksia odottamatta pistää rapsasikin Pikku kätensä savivellivatiin. Se tapahtui tosin vahingossa, sattumalta. Hän naurahti, vetäsi kätensä pois ja tavottaen leikillä tarttua Siviän hiuksiin, vetäsi savisella kädellensä pitkin hänen kasvoja.

"Voi, voi!" huudahti Siviä ja pakeni silmiänsä pyyhkimään. Pikku nauroi niin että ikenet paistoivat. Lilli alkoi häntä torua, nuhdellen:

"Pik-ku!... Kunhan Siviän isä saa kuulla, niin... Pikku!" yritti hän estää, mutta poika ehtikin pistää taas kätensä savivelliin ja ryhtyi imeksimään savista sormeansa, samalla jatkaen hymyilyänsä, katsoi Lillin silmiin ja veti pitkää, naurun tapaista:

"Ii-iiii-iiii!"

Kiireesti sieppasi nyt Lilli vellivadin pois. Kohtalaisen matkan päässä pysytellen nuhteli hän sille, samalla sormellaan varottaen:

"Kuule sinä Pikku... Kuka sinun käski tuolla tavalla!... Ja sitte vielä ryvetät Siviän kasvot!... Hyi sinä, Pikku!"

"I-iiii-iiii!" nauraa hihitti poika tyynyllä istuen ja imeksi vain savista kättänsä, suupielet ja leuka kokonaan savella tahrattuina. Siviä oli jo saanut pyyhityksi enimmänsä saven kasvoistansa, ja nuhteli jo Lillin apuna, soimaten:

"Se on synty ja häpeä, Pikku, jotta sinä sillä tavalla... Kunhan Pojukin saisi tietää!"

"I-iiii!" hihkasi poika entistä veikeämmin ja alkoi iloisesti pitkin tyynyä ryömiä. Savinen käsi painella ropsaili tyynyyn pikkuisia käden kuvia. Lilli riensi sitä estämään, nosti Pikun keskelle tyynyläjä istumaan ja siunaili äitinsä tapaan:

"Herra isä siunatkoon, mikä vastus niistä lapsista on!"

* * * * *

Niin huonosti onnistui siis heidän lapsenhoitonsa. Mutta he ottivat sen opiksi. Oitis hoksasi näet Lilli huomauttaa, että Pikku ehkä söisikin paremmin tavallista velliä, varsinkin jos olisi lusikka.

Ja mitäs muuta kun toimeen. Kotona — kuten jo sanottu — ei ollut ketään. Väki oli näet ulkotöillä ja aamullista velliä oli kattila puolillansa. Pian siis toimeen!

Eikä kulunutkaan kauvan, kun jo pienelle miehelle tuotiin iso vadillinen velliä. Mutta nyt päättivät emännät ensin opettaa hänet syömään siivolla. Siviä järjesteli muun muassa hyvin toimekkaasti, selittäen:

"Kuule, Lilli! Pikun pitää lukea nyt ensin rukous... kun se oli äsken niin tuhma!"

Se tuntui aivan luonnolliselta asialta. Mutta sitte huomasi Lilli toisenkin asian ja ilmoitti kuin yhtäkkiä hoksaten:

"Ei tytöt!... Ensin pitää Pikun pyytää ruokaa... Niinhän tytöt... Minä kun olen äiti, niin..." touhusi hän jo äitinä. Siihen suostuttiin.

Yksi piti vellivatia Pikun lähetyvillä valmiina ja Lilli alkoi vaatia Pikua pyytämään sitä. Pikun edessä polvillaan puuhaillen alkoi hän:

"No nyt, Pikku: Sano 'Hyvä äiti, antakaa velliä!' No sano nyt!" tenäsi hän. Pikku, joka ei osannut puhua muuta kuin joitakin ylimalkaisia ääniä, katsoi häneen, savinen suu leveässä hymyssä. Lilli jatkoi:

"Sano nyt: 'Hyvä äiti!'"

"Ih... hih... ih!" äänteli poika kurkkuääniä ja hymyili ja reuhkasi ja oli tyytyväinen ja onnellinen. Lilli tenäsi:

"Sano: 'äiti!'"

"Kik... iki" tuli pojan kurkusta. Nyt yritti Siviä jumalisemmin, kehottaen:

"Tahi sano: 'Jumala!'"

"Kiu... khiu... iukh... Ih!" nauroi poika, katsoi silmiin ja reuhkasi käsillensä kuin olisi jostain asiasta riemastunut.

"Sano: 'velli!'" kehoitti nyt vuorostaan Ruusu, Pikku aikoi ryömiä nelin kontin ja äänteli:

"Kikh... Hi... ik!... Heh!"

Niin jatkui. Ei näyttänyt tulevan puhujaa. Jo arveli Siviä:

"Ei se osaa!"

Mutta Lilli ei menettänyt toivoansa. Hän neuvoi:

"Tytöt!... Nostetaan se tyynyille seisomaan, niin sitte se sanoo!"

Niin he tekivätkin. Jotenkuten pysyttelihe horjuva poika jalkojensa varassa tyynyillä. Hänellä oli hauskin siinä heilua ja reuhkaista. Kasvot aivan savisena nauroi hän ja hihkui ja tytöt kokivat kiertoteitä myöten johtaa hänet nyt sanomaan sanan: velli.

Mutta ei. Pojun päälle kasvoi pieni tupsu kellahtavia hiuksia ja se vain heilui kun poika horjui ja hymyili ja oli hyvillensä. Lilliä jo suututtikin Pikun itsepäisyys. Vielä yritti hän, kehottaen jo melkein torumalla.

"Pik-ku!... Sano nyt sukkelaan: velli... Tahi muuten kun äiti jo suuttuu, niin... Voi voi sinua, Pikku, kun sinä olet... No sano nyt: velli!"

"Kuirkiurliut... pi-il... Hi-iri!" hihkasi vain poika yhä innokkaammin, eivätkä mitkään keinot enää auttaneet. Pikulla oli hauska, eikä hän mistään muusta välittänyt rahtuakaan.

* * * * *

Ja kun nyt kaikki yritykset olivat näin turhiksi osottautuneet, heittäytyivätkin tytöt armeliaiksi. Lilli jo ehdotteli, säälivällä äänellä puhuen:

"Annetaan sille raukalle ilman... kun se raukka ei osaa kuitenkaan sanoa... Annetaanko tytöt?"

"No mitäs siitä nyt lapsesta kiusaa!" pisti siihen oitis Siviä, omituisella, viisaalla äänellä. Ja aivan aikuisen puhetapaa tapailen selitteli hän:

"Kun vaikka mekin olisimme lapsia... Ja jos sitte vaikka kuka kiusaisi niin... Ja jos... jos vaikka Poju kiusaisi sanomaan velliä, niin... Emmehän sanoisi velliä, jos Poju kiusaisi?" käänsi hän, kun ajatus uhkasi muutoin loppua. Toiset vahvistivat sen ja he ryhtyivät nyt Pikkua sijottamaan. Vellivadissa oli iso puulusikka. Vatia pidettiin seisallansa huitovan, hymyilevän pojan edessä ja Lilli nyt pyyteli:

"No nyt, Pikku!... Ota nyt lusikka käteesi ja ala syödä... No, Pikku!"

Ja Pikku osuikin tekemään mitä oli käsketty. Kun hän huitoi käsillensä, sattuikin näet lusikan varsi joutumaan käteen aivan sattumalta. Hän jatkoi reuhkaisuansa. Lusikka kohosi silloin vadista täynnä velliä, heilahti kädessä ja velli pärskähti tyttöjen silmille.

"Voi... voi!" pääsi tytöiltä. Lilli yritti asetella huutavaa poikaa. Mutta silloin sattui tämän lusikka uudestaan vatiin. Velli ruiskahti taas päälle ja vellisellä lusikalla alkoi Pikku riemuisasti takoa tyttöjä päähän ja mihin lusikka milloinkin osui. Kiireellä laski Lilli koko vadin tyynylle ja syöksyi toisten kanssa pois, vellilusikalla innoissaan huitovaa Pikkua paeten. Ikäänkuin voitostansa iloiten heilutteti Pikku lusikkaansa, hymyili niin että ikenet vain paistoivat savisesta suusta, hihahteli, reuhkasi käsillensä ja hetkutteli samassa tahdissa polviansa.

Mutta äkkiä sattui onnettomuus. Hän menetti tasapainonsa ja yks kaks putosi hän istumaan vellivatiin. Tytöt huudahtivat säikähdyksestä. Pikku istui tovin aikaa hiljaa, hymyili ja ihahteli entistä iloisemmin. Velli vain pursusi raosta vadin reunojen yli ja tahrasi tyynyläjän.

Mutta kohta alkoi Pikku tuntea, että asiat eivät ole oikein, ja hänessä heräsi sama mieliala mikä aina herää lapsissa silloin kun tuntevat jotain niille tavallista kosteutta: Hänhän — kuten muutkin lapset oli tottunut silloin aina saamaan apua. Sitä hän odotti nytkin rauhallisesti, paikaltansa hievahtamatta. Se oli tottumusta. Lasten tavoin alkoi pyytää apuakin: Suu alkoi vetäytyä muikeaksi. Savinen leuka liikahteli jo itkuun päin ja kohta alkoi poika, apua rauhallisesti odotellessansa, vetää öllötellä tasaista, laiskaa puoli-itkua:

"Oööö!... O-öööö!... o-öööööööö!"

IV.

Mikä odottamaton käänne tämä tapaus olikaan! Tyttösten mieli aivan masentui. He näet tajusivat että asiat eivät tule olemaan heille suotuisat silloin kun vanhemmat löytävät vellillä tahratun tyynyn ja savessa ja vellissä rypeneen pojan. Tapaus oli niin outo, tuli niin odottamatta, että he eivät huomanneet edes auttaa poikaa pois vadista.

Ja silloin turvautuivat he vaivattomien lasten ainaiseen keinoon: kukin koki tekeytyä viattomaksi, sysäsi syyn toisten niskoille. Lilli, joka tiesi olevansa syyllisin, alkoi tietysti ensimmäisenä puhdistautua, syyttäen umpimähkään muun puutteessa:

"Sinähän se, Siviä, sanoit, jotta sen pitää ensin rukoilla... ja jotta..."

Hän ei löytänyt enempää syytöstä. Siviä koki silloin puolustautua, väittäen terhakasti:

"Vai minä!... Itseppäs sinä sanoit, jotta syötetään sille velliä... Ja sitte hait vielä velliä ja... Elä valehtele, jotta minä!"

"Enpäs valehtele!" väitti Lilli entistä tiukemmin, vaikka hän itse asiassa alkoi jo masentua. Hän tiedusti asiaansa ajaen vielä Ruusulta:

"Vai valehtelenko, Ruusu?... Eikö Siviä sanonut, jotta Pikun pitää ensin rukoilla?... Sanoihan Ruusu?"

"Enpäs sanonut... Sinäpä annoit velliä!" väitti vain Siviä. Sukeutui pitkä väittely. Pikku veti itkuntapaistansa yhä vain vellivadissa istuen. Ruusukin menetti vähän selvää ajatuskykyänsä ja soimaili suuttuneella äänellä, närkästyneen eleitä tehden:

"Johan minä sanoin, tytöt, jotta mitä sitä opettaa lapselle semmoista... rukoilemaan ja pyytämään velliä ja kaikkea."

Niin jatkui. Sukeutui kinastelu, syyttely. Kauvan ei toki kulunut, kun jo tytöt itkeä pillistivät hiljaa, koko joukko. Velliastiassa istuvan Pikun kovempiääninen, rauhallisen, tasainen, pitkäveteinen öllötys kuului ikäänkuin heidän itkunsa säestyksenä.

Ja silloin, nyt kun hätä alkoi vallata heidät, alkoi nousta eräs uhkaava pilvi: Pojun, Lillin ja Pikun äiti oli etsinyt Pojua syömään ja kaipaillut jo Pikkuakin. Nyt huuteli se jo ulkona:

"Poju... Poju hoi!"

Tytöt pelästyivät. He vaikenivat, että äiti vain ei saisi vihiä heidän olinpaikastansa. Lilli koetti hiljaa rauhoitella Pikkuäitiä, ettei sen itku johtaisi äitiä paikalle. Hän lohdutteli:

"Pikku!... Elä itke, Pikku... Tahni äiti tulee!"

"Poju hoi!" koveni jo äiti. Hätäytyneet tytöt pidättelivät itkuansa. Poju ei ollut kuulevinansakaan äitinsä huutoja. Tämä sadatteli:

"Minnehän se pojan pallukka juoksi, kun ei tule syömään... Ja vielä on vienyt sen nuorimmankin kakaran muassaan!"

Lilli koki nyt tukkia Pikun suuta mekon helmalla. Siten onnistuikin hän estämään itkun kuulumasta äidille. Taas vannoi äiti Pojuansa uhkailleen:

"Mutta kunhan minä sinut saan kynsiini, niin näet sinä, eikö sinulle velli kelpaa!"

Se oli hädän hetki. Onneksi poistui toki äiti toisaalta etsimään ja niin pelastuivat tytöt hetkeksi.

* * * * *

Mutta se pelastushan oli lyhytaikainen, sen he tajusivat. Tavalla tai toisellahan oli heidän myös pulasta selvittävä. Eivät he laskeneet, eivätkä kyenneetkään laskemaan, miten olisi pelastuttava. Kaikki tapahtui aivan itsestensä, vaistomaisesti, kuten kaikki tapahtuu lapsessa, jonka ainoana itsesäilyttämisenä on luonnon vaisto.

Niin nytkin. He huomasivat että toinen toistansa syyttäminen ei heitä pelasta. Aivan kuin sopimuksesta johtuivat he silloin muun puutteessa koettamaan, eikö voisi syytä vierittää itsensä Pikun hartioille. Sitä he nyt syyttelivät jo koko tapahtumasta. Sen ympärille polvilleen kokoontuneina nuhtelivat he sitä. Lilli torui suu miltei itkussa:

"Mitäs sinä löit, Pikku, lusikalla... ja viskasit velliä silmille... ja teit ihan kaikkia."

"Ja sitte vielä rupesit velliin istumaan! Hyi, Pikku!" varotteli Siviä, sormellansakin jo viiputellen ja itkuansa hilliten. Poika vain itkeä jurasi vadissansa. Taas hätäytyivät tytöt, Ruusu jo uhkaili, omaa asiaansa siten Pikun syyksi siirtäen, uhkaili ikään kuin muka säälitellen:

"Kunhan nyt, Pikku, äiti tulee... Ja isä kun ottaa vitsan, niin sitte, Pikku!"

"Öööööö!" vetää jurasi poika, joka ei ymmärtänyt mitään, ei tajunnut muuta kuin sen että hänellä ei ole siinä hyvä istua. Lilli jatkoi nyt jo tyynemmin, kuin muka olisi Pikun kohtaloa surkutellut:

"Ja vaikka Poju näkee... Ja sitte kun Poju sanoo isälle ja äidille, niin... Mitäs sinä rupesit velliin istumaan!" käänsi hän selittelyksi ja Siviä yhtyi jo hurskaana, nuhdellen:

"Hyi, Pikku!... Jos herra näkee ja pudottaa ison kiven."

Ja miten olikaan, niin leimahti Pojun nimen kuullessa tyttöjen päähän uusi, pelastava ajatus. Jos näet Poju todellakin kielisi Pikun päälle, niin kentiespä uskoisivat vanhemmat ja he olisivat pelastetut. Ruusu jo ehdottikin, äkkiä huudahtaen:

"Tytöt... Minäpä tiedän!... Käsketään Pojun tulla katsomaan... Ja sitte kun Poju sanoo, niin... Mitäs sinä, Pikku, istut!" käänsi hänkin toki vielä, kuin tekoansa Pikun edessä puolustaaksensa. Toiset olivat oitis valmiit. Jo huusi Lilli Pojulle:

"Poju hoi!... Tule, Poju, katso, kun Pikku rupesi istumaan vellissä!"

"Poju!... Pikku istuu vellissä", yhtyi Siviä avuksi huutamaan ja kun Poju ei vastannut, kiirehti jo Ruusu:

"Tule, Poju, katso kun Pikku istuu... ja sitte sano isälle, jotta se istui itse velliin!"

* * * * *

Alussa he oikeastaan eivät älynneet vapauttaa Pikkua kiusallisesta asemastaan. Nyt taas, kun he tarvitsivat Pojua vierasmieheksi, toteamaan Pikun pahanteon, eivät olisikaan häntä sillä vapauttaneet ennenkun asia olisi todettu. Kiihkeästi huutelivat he nyt Pojua todistajaksi ja tämä kuulikin huudon ja lähestyi ajaa porhaltaen täyttä ravia, löi keppihevostansa ja komenteli sitä ankarin sanoin. Kun hän jo lähestyi onnettomuuspaikkaa, selittivät tytöt hänelle jo kaukaa, kuin yhdestä suusta puhuen, yhtenä rähinänä, josta erotti:

"Poju hoi!... Katso kun Pikku... Kun Pikku velliin... Katso kun velliin... Sano äidille Poju."

Semmoista sekavaa kehottelua oli selitys. Siinä oli avunpyyntöä ja väärää kantelua. Poju ei sitä kuunnellut. Hän ajoi taloa kohti mistään välittämättä. Äidin ääni tuntui taas lähenevän. Tyttöjen asia oli täparällä, ja ei ihme, jos itku tahtoi vain pyrkiä nousemaan kurkkuun.

Ja miten läheiselle ystävälle tuntui nyt hädän hetkellä Poju! Eivät he muistaneet sen ennen tekemiä ilkeyksiä, eivät mitään pahaa. He odottivat hänen tuloansa kuin pelastajan tuloa, selittivät ja rähisivät, ja äiti oli todellakin jo sille suunnalle tulossa.

Mutta omaksi onnettomuudeksensa oli Poju nyt entistä hurjemmalla päällä. Hän ajoi suoraan tyttöjoukkoon ja rupesi mellastamaan kuin metsäihminen, umpikuljuun kuin sokeana. Siinä hätäillessänsä retuutti Lilli häntä jo tukasta ja koki siten saada hänet järkiinsä. Mutta turhaan. Poika ei ollut mistään tietävinäänkään, vaan mylvi ja telmi kuten itsepäinen härkä tekee joskus innoissansa. Tytöt väistelivät, pakenivat ja kirkuivat. Kaikki turhaa. Poju koki vain ajaa päälle.

Vihdoin sattui hän toki lankeamaan. Mutta ei sekään vahinko saanut häntä talttumaan. Hän vain silloin hylkäsi keppihevosesensa, kuvitteli olevansa mörkö ja syöksyi puskemaan tyttöjä. Joskus hän ryömi aivan nelinryömin, joskus hyökkäili puolikumarassa, pää puskuun varustettuna, syöksyi milloin mitäkin tyttöä kohti ja mörisi:

"Mööö... Mö-ööö!... Mö-öööö!"

"Tuoltako sen juukelin ääni mörisee!" kuului jo äidin uhmaavan hyvittelevä ääni. Tyttöjen suupieleen pakkautui jo itkun väreitä. Lilli alkoi jo hädissään komennella:

"Poju... Poju hoi!"

"Mö-öööö!" murahti Poju entistä kovemmin. Tytöt hätäytyivät lopullisesti, hermostuivat, alkoivat itkeä. Poju huomasi nyt Pikun. Oitis syöksyi hän puskemaan isoa tyynyläjää, joka oli Pikun ja vellivadin alla. Hän peräytyi vuoroon, vuoroon hyökkäsi, puski ja mörisi. Pikku yltyi itkemään aivan huutamalla. Äiti kiirehti jo paikalle rientämällä. Tytöt ryhtyivät jo aivan vaistomaisesti viskomaan Pojua hiekalla, ikään kuin torjuaksensa hänet pois Pikun ja tyynyn kimpusta. Itkusuin huusivat he sitä tehdessään sekaisin:

"Poju... Poju hoi... Mene pois... Kunhan äiti tulee!"

Mutta Poju oli kaikelle kuuro. Äiti ilmestyi jo näkyviin. Se huomasi oitis asian ja läksi ehättämään hätään. Rientäessään huusi se jo uhkaavasti:

"Poju pakana!... Etkö sinä heitä sitä lasta... Poju hoi!" ärjäsi hän ja pani juoksuksi.

Mutta Poju ei edes kuullutkaan. Hän mylvi ja puski umpimähkään. Tytöt hiekoittivat häntä kuin sodassa, toki kaukana pysytellen, sieltä aina kourallisen heittäen... Äiti oli jo paikalle päästä, siunaili ja voivotteli.

Ja juuri kun äiti syöksyi onnettomuuspaikalle, osui Poju taas saamaan keppihevosesensa käsiinsä, heitti puskemisen, nousi ja alkoi kepillänsä huitoa ylt'ympäri minkä ehti, umpimähkään, uhkaavasti. Huitoessansa hän vain sadatteli kuin itseksensä raivoaja:

"Ja sitte kun minä... kun minä tuolla hevosella... Ja kun minä sitte..."

Hän aivan hypähti viime kertaa huitaistessansa. Huitaisu osui avuksi rientävään äitiin. Tämä tarttui Pojun tukkapäähän ja pyöräytti häntä kerran. Poju kauhistui, eikä kyennyt aluksi parkaisemaankaan, niin odottamaton oli hänelle tukkapölly, niin hämmästyti hän sen saannista. Silmät pyöreinä katseli hän ympärillensä kuin olisi pilvistä pudonnut ja sen johdosta ällistynyt.

Ja vasta nyt huomasi äiti nuorimman lapsensa omituisen aseman. Hän aivan kauhistui sen tilaa ja siivoa. Ja kun hän juur'ikään oli tavannut Pojun semmoista elämää pitämästä, kun hänelle oli

ennestäänkin sen raju luonto hyvin tuttu ja hän sen lisäksi oli nähnyt tyttöjen hiekkaa viskellen torjuvan sitä pois Pikun kimpusta, iski häneen oitis se usko että Poju on muka tehnyt kaiken, istuttanut lapsen vellivatiin, tahrannut tyynyt ja tehnyt muut ilkeydet. Kuin kauhistunut alkoi hän sadatella:

"No hyvä isä tokiinsa sinua, Pojun pahahenki, en muuta sano!... Kun tuollaiseen siivoon panet lapset... sinä senkin kakara!"

Kiireesti sieppasi hän Pikun syliinsä ja siivoili siitä enimpää. Tytöt olivat kuin mykistyneet ja odottivat pelokkaina, epätoivoisina. Äiti vannoi Pojuansa uhkaillen:

"Mutta näytän minä sinulle, jurtikka, vieläkö panet lapsen vellivatiin!"

Ja hän lähestyi jo Pojua, joka ei ymmärtänyt mitään koko asiasta, hölmisteli kuin tuuliaispään pyörteeseen joutunut, eikä siis tiennyt paetakaan. Tytöille oli noussut itku kurkkuun aivan vaistomaisesti. Hekin olivat kuin jonkun pyörteen käsissä, eivätkä jaksaneet selvästi tajuta asian menoa.

Ja silloin sai äiti Pojun käsiinsä. Hän antoi sille aluksi pari pääkakkaraa, sitten jonkun uuden tukkapöllyn. Nyt tajusi jo Poju että asia koskee häntä, ja alkoi huuto. Mutta äiti antoi hänelle aimo muksun takapuoleen ja sadatteli:

"Vai vielä siinä huudat ja parut, pallukka!... Kun ensin ryvetät lapsen tuommoiseksi... Paikalla siitä kotiin, niin annan minä sinulle siellä!" lopetti hän ankarana ja sysäsi pullean, täyttä voimaa parkuvan pojan menemään kotia kohti. Tytöt itkivät nyt jo Pojunkin surkeutta säälitellen. Suurimpana itkun syyinä oli kumminkin pelko omasta kohtalosta.

Mutta lempeämpänä kääntyi äiti heihin ja rauhotteli:

"Lapsi raukat!... Ei pidä itkeä!... Eihän äiti lyö hyviä tyttöjä, jotka eivät tee Pikullekaan koskaan pahaa!"

Hän pyyhki oman tyttönsä Lillin nenän esiliinallansa, lohdutteli, kuivasi sen kyyneleiset silmät ja kehui likainen Pikku sylissä:

"Kas niin!... Lilli on aina äidin hyvä tyttö!... Se ei ole milloinkaan niinkuin paha Poju... Kas niin, äidin kulta-sirkku!"

Tytöt rauhottuivat. Äiti järjesteli tyynyjä, käski tyttöjen kantaa ne tupaan ja lähti itse pesemään Pikkua ja antamaan Pojulle lisää kuritusta.

* * * * *

Oli jo iltapäivä. Äskeinen lasten myrsky oli jo ohi mennyt. Pikku seisoksia horjatteli iloisempana kuin koskaan ennen. Äiti oli kurittanut Pojua, unohtanut jo tapauksen, ja pakottanut Pojun syömään ison vadillisen velliä. Se velliin syöminen se olikin ollut Pojusta vitsaakin vaikeampi rangaistus, varsinkin kun äiti vielä siinä syödessä kehui sen olevan samaa velliä, jossa Pikku istui.

Niinpä kuluikin hyvä tovi päivästä, ennen kun Poju sai entisen mielentilansa. Rangaistuksensa kärsittyänsä hän murjotteli, ähki, pyyhki silmänsä, eikä kärsinyt ketään. Keppihevoseksikin hän viskasi kaivon ja ryhtyi sitte kivittämään kukkoa. Kukko huusi ja kotkotti. Pojun luontoa se vain nosti. Hän lähti palikka kädessä ajamaan kukkoa takaa ja kun se lennähti matalan kodan katolle, työntyi hän aitan sillan alle etsimään kananpesää, särkeäksensä sen ja siten kostaaksensa äskeisen vahinkonsa koko maailmalle.

Tämä Pojun kova kohtalo koski tyttöihin kovasti. He kokivat häntä lohdutella jos jollakin, vaistomaisesti tosin äidiltä salaa ja arkaillen, tuntien jotain omantunnon soimausten tapaista. Se tunne lisääntyi vielä sen johdosta että Poju oli heille ymseä, ei huolinut heidän hyvittelyistänsä.

Niin oli heidän asemansa tullut ikäänkuin hieman vaikeaksi. Ilo ja leikit eivät tahtoneet sujua. Kerran he jo yrittivät juosta leskeä, mutta ei sekään maistunut. Leikki taukosi kuin itsestänsä. Äänettä piirsivät he kuviot hiekkiaan, kukin omansa, ja ryhtyivät yhdellä jalalla hyppien ajamaan varpaallansa kuka astian kappaletta, kuka kiveä kuviosta kuvioon. Se oli äänetöntä yksinäistä huvia. Ei ketään huvittanut nyt toisten seura.

Mutta pian tuli apu, joka muutti mielet ennallensa. Nytkin toi sen avun samainen, aina meluava ja huoleton ja iloinen Poju. Se oli unohtanut jo äskeiset vastoinkäymisensä, löysi nyt pitkän seipään ja otti sen keppihevoseksensa. Täyttä voimaa, silmät aivan napillaan päässä ajaa karautti hän seiväs jalkojen välissä tyttöjen kuvioiden halki ja suoraan tyttöjä kohti. Seipään pää tavotti pitkänä hänen edessänsä ja yht'äkkiä tökkäsi se Ruusua selkään.

Ja se tökkäys se muutti mielet ennallensa kuin joku onnen isku. Tytöistä tuntu kuin olisi Poju heiltä sillä tökkäyksellä äskeisen velkansa perinyt. Omatunto keveni oitis. Ruusu älähti. Toiset tytöt ryhtyivät soimaamaan Pojua ja Lilli uhkasi jo aivan tosissaan:

"Kuule sinä Poju!... Kunhan minä äidille sanon... ja kunhan äiti panee sinut silloin syömään toisen vadillisen velliä!"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TYTÖT TALOSILLA: KERTOMUS ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do

copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.